

INCEST TRAUMA CENTAR - BEOGRAD

Grupa za podršku seksualno zlostavljanoj deci, žrtvama incesta i žrtvama rata

Adresa: Mačvanska 8
11000 Beograd, Srbija i Crna Gora
Tel./fax (011) 446 1332
e-mail: itcentar@eunet.yu

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

Uoči 19. novembra, Svetskog dana prevencije zlostavljanja dece, Incest Trauma Centar - Beograd želi da skrene pažnju javnosti na ozbiljnost problema seksualnog zlostavljanja dece iz perspektive dece i odraslih osoba koje su preživjele seksualno zlostavljanje u detinjstvu. Na ozbiljnost nam ukazuju prevashodno lična iskustva dece i odraslih koji su izloženi nasilju i osoba koje su im od podrške. Naša služba prima u proseku 7 prijava nedeljno.

Želimo da Vas obavestimo da Incest Trauma Centar - Beograd 19. novembra, na Svetski dan prevencije zlostavljanja dece, otvara 24-časovnu kriznu telefonsku službu protiv seksualnog nasilja, prvu ove vrste u našoj zemlji. Noseći posebnu odgovornost kao najstarija specijalizovana služba kod nas, koja potiče iz uvida u ovaj problem kroz deset godina svakodnevnog direktnog rada, i oslanjajući se na statističke podatke do kojih iz godine u godinu dolazimo, kroz 24-časovnu dostupnost izlazimo u susret deci i odraslima koji su preživeli seksualnu traumu i članovima njihovih porodica i drugim osobama koje su im od podrške. Broj krizne linije je 011 446 1332.

Svako ko prijavljuje seksualno nasilje će dobiti adekvatnu i hitnu psihološku pomoć od dežurnog osoblja Incest Trauma Centra - Beograd. Ukoliko nam osoba koja prijavljuje ukaže da je potrebno da se poveže sa drugim obučanim službama koje obezbeđuju sklonište (u slučaju egzistencijalne ugroženosti) ili je neophodna asistencija policije (da bi se zaštitila ili postigla fizička bezbednost), dežurno osoblje će 24 časa u tome spremno pomoći. Telefonski kontakt nastavlja da bude samo prvi kontakt za lični susret kao primarni vid rada. Za svaku prijavu i pruženu psihološku pomoć kroz lični kontakt, Incest Trauma Centar - Beograd pruža ekspertsko mišljenje koje je validno u svim drugim institucijama, posebno tokom krivičnog gonjenja izvršilaca seksualnih delikata. Tokom krivičnog gonjenja se uobičajene usluge Incest Trauma Centra - Beograd sastoje u pripremi dece i odraslih kao validnih svedoka na sudu. Naš tim takodje prati decu i odrasle u institucije kada oni za to iskažu potrebu.

Incest Trauma Centar - Beograd je od juna 2001. godine osnivač i koordinator projekta «Mreža poverenja protiv nasilja zasnovanog na rodnoj pripadnosti» i sve do danas ga vodi u sastavu svojih aktivnosti. Mreža poverenja je interventni tim praktičarki / praktičara različitih profila iz 15 vladinih i nevladinih organizacija koje/ i pružaju pravilnu asistenciju deci i odraslim žrtvama ma kog vida nasilja (emocionalno, fizičko, seksualno). S tim u vezi, Incest Trauma Centar - Beograd je u poziciji da deci i odraslima koji se obraćaju našoj i drugim službama pruži maksimalnu pomoć povezivanjem različitih potrebnih institucija (policija, tužilaštvo, centri za socijalni rad, zdravstvo, NVO-i i dr.).

Otvaranje 24-časovne krizne linije su podržali Rekonstrukcija Ženski Fond i Save the Children, UK.

U obavezi smo da skrenemo pažnju (neki od proseka iz statističkih podataka 1994-2004) ILI NAJVAŽNIJE JE DATI POVERENJE ISKAZU DETETA !

Od 4 dece koja su seksualno zlostavljana, 3 su devojčice i 1 dečak.
Od 5 počinitelaca seksualnog zlostavljanja dece, 4 su muškarci i 1 žena.

39.12% - počinitelac seksualnog zlostavljanja je otac (najčešći vid incesta otac-kćerka)

53.22% - počinitelac seksualnog zlostavljanja je figura oca (zbirno: otac, očuh, hranitelj, usvojitelj). Smatramo neophodnim da Ministarstvo za socijalnu politiku Republike Srbije izradi tzv. matrice procene rizika koje će se koristiti pri odlučivanju povere dece u hraniteljske porodice i u procesu usvajanja dece.

U 1.75% počinitelac je bio N.N., 98,25% su bili osobe poznate detetu (pravilna prevencija znači objasniti detetu da

ga upravo poznata osoba, i to najčešće iz sopstvene porodice, može povrediti na emocionalan, fizički i seksualan način - i kako da tada postupi).

Ne postoji posebna geografska, socijalna, obrazovna, nacionalna i druga specifičnost koja bi ukazala na žrtvu, počinioca i porodicu u kontekstu seksualnog zlostavljanja deteta. Jedino što se može reći je da se u urbanom kontekstu i visoko obrazovanim slojevima «tajna bolje krije». Važno je napomenuti da su marginalizovane društvene grupe pod posebnim rizikom da im se zlostavljanje dogodi (od strane većinskih grupa).

Period između prvog incidenta seksualnog zlostavljanja i prijavljivanja je kraći kada je dete zlostavljano od strane osobe van porodice poznate detetu (komšija, kum, kućni prijatelj, itd.), dok je period do obelodanjivanja višestruko duži kada je počinilac osoba iz porodice. Najkraći period do prijavljivanja se tiče slučajeva kada se radi o n.n. počiniocu.

Veća vidljivost problema nasilja, kao i dostupnost različitih službi koje rade na tome, period od I incidenta zlostavljanja do obelodanjivanja se skraćuje (1995. je u proseku proteklo više od 15 godina, dok je u poslednje tri godine taj period 4 godine i 8 meseci).

Prosečni uzrast I incidenta zlostavljanja je 9 godina i 2 meseca (najvažnije je akcenat staviti na «sivu brojku», prijavljeni slučajevi su samo vrh ledenog brega; 1. odrasli najčešće ne veruju u iskaz deteta 2. načini saopštavanja dece najmladjeg uzrasta su, zbog taktika koje preduzima počinilac, često nedovoljno razumljivi za odrasle osobe koje bi mogle pružiti podršku detetu,).

62.33% - seksualno zlostavljanje ima višegodišnje trajanje (zlostavljanje dece nikad nije jedan incident, u prirodi nasilja je repeticija).

U 48.51% prijavljivanje je izvršeno iz akutne situacije seksualnog nasilja (nasilje je još uvek trajalo).

6.2% celokupnog uzorka prijavljenih slučajeva Centru u periodu septembar 2003. - septembar 2004. ticalo se fizičkog zlostavljanja dece (bez seksualnog zlostavljanja). Ovi slučajevi podrazumevaju i nasilje kojem je izložena majka deteta od strane partnera, često su slučajevi prijavljeni tokom njenog procesa odvajanja od nasilnog partnera kada, po pravilu, on nasilje pojačava..

Iznad 40 % starijih adolescentkinja /adolescenata i odraslih žena se obraća tek više godina nakon što se seksualno zlostavljanje završilo. Koliko osoba među nama koje su preživele seksualno zlostavljanje u detinjstvu nisu nikada nikome ispričale šta im se dogodilo ?

U 26.44% počinilac seksualnog zlostavljanja je prema detetu koristio fizičku silu. Fizičko nasilje počinioci kombinuju sa seksualnim zlostavljanjem kod 1. adolescenata koji za njih predstavljaju značajniju pretnju da će se zlostavljanje obelodaniti i 2. u porodicama gde je u dugom roku ili oduvek majka deteta bila izložena fizičkom, emocionalnom, ekonomskom i seksualnom nasilju od strane partnera, te su deca svedoci i/ili žrtve.

Sama osoba koja je preživela zlostavljanje, majke dece mladjeg uzrasta i policija su na vrhu skale onih koji nam prijavljuju seksualno zlostavljanje.

5.13% celokupnog uzorka prijavljenih slučajeva Centru u periodu septembar 2001. - septembar 2004. tiču se silovanja adolescentkinja i odraslih žena od strane poznatih (dečko, bivši dečko, dečkov drug, itd.) i nepoznatih osoba.

Najbolju saradnju u efikasnoj i pravilnoj asistenciji Incest Trauma Centar - Beograd je ostvario sa policijom, a zatim i tužilaštvom. Višestruki dobar efekat su učinili edukativni programi koje je Centar izveo za 218 pripadnica / pripadnika policije iz 30 gradova na teritoriji Srbije u periodu novembar 2001. - decembar 2003. u partnerstvu sa Odsekom za seksualne delikte Odeljenja za krvne i seksualne delikte GSUP-a.

Najslabiju saradnju tokom deset godina rada beležimo sa školama i domovima zdravlja. Smatramo neophodnim da Ministarstvo prosvete Republike Srbije uvede teme nasilja u porodici i seksualnog zlostavljanja dece i žena u nastavni plan na svim nivoima u školstvu, vodeći računa o edukativnoj i preventivnoj komponenti.

Samo u periodu septembar 2003.- septembar 2004., tim Centra je izdao 38 ekspertskih mišljenja na zahtev policije, tužilaštva i centara za socijalni rad, pripremao decu i odrasle za učesće u krivičnom postupku, pratio decu i odrasle na sud i pojavljivao se u svojstvu svedoka-eksperta.

POSEBNO SKREĆEMO PAŽNJU !

10.62% celokupnog uzorka prijavljenih slučajeva u periodu septembar 2003. - septembar 2004. odnosi se na

fizičko i emocionalno zlostavljanje dece od strane pomagača u ustanovama gde se deca nalaze na trajnom smeštaju (najčešće domovi za decu bez roditeljskog staranja, a zatim i ustanove gde su smeštena deca-invalidi i tzv. specijalne škole). Takodje, jedna od identifikovanih ustanova je tranzitnog karaktera, «Centralno prihvatilište» u Beogradu, gde su česta iskustva dece mlađeg uzrasta da bivaju seksualno zlostavljana od strane starije dece i da deca saopštavaju da su reakcije osoblja neadekvatne kako u vezi ovih situacija, tako i direktno na relaciji profesionalno osoblje-deca.

Beležimo neodgovarajuću reakciju unutar institucija kod navedenih slučajeva, čuvanje «tabua unutar tabua», odnosno svi koraci bivaju usmereni na potpunu zaštitu «ugleda kuće». Deca to kažu svojim rečima «niko im ništa ne može». Smatramo da je neophodno da se Ministarstvo za socijalnu politiku Republike Srbije dodatno otvori za temu zlostavljanja dece u institucijama i preduzme korake iz svojih ovlašćenja. Jednaku uključenost je važno postići od strane Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvete i Ministarstva unutrašnjih poslova.

Dušica Popadić
direktorka

Beograd, 18. novembar 2004.